

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

73. De iustitia exigentis vectigalia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

Secundus modus est, qui soluitur pro ducatu vitæ, vt homo securum habeat iter à larronibus; & dicitur guidagium, quod aliquando è mercibus, aliquando è sola persona soluitur.

Tertius modus est, qui soluitur ex his, quæ in ciuitate emuntur, & venduntur, & dici potest vocabulo restricto, gabella; defectu enim nominis, commune applicamus particulari.

Quartus modus, dicitur Italicè tallia, id est, summa aliqua, quam Princeps aliquando, pro occurrentibus necessitatibus, solet exigere ab inferioribus: hæc species, seu modi gabellæ videntur communiore, & magis in vsu esse.

De iustitia exigentis vectigalia.

CAPVT LXXIII.

Quatuor sunt necessaria, vt prima species Gabellæ iusta sit.

Primum est ex parte causæ efficientis, vt sit imposita ab Imperatore, vel Rege, vel Concilio generali; vel sit tam antiqua, vt memoriam vincat hominum. Ita habet in c. super quibusdam, de verb. signific. Cum Concilio Doctores intelligunt Papam, qui ex se potest exigere. Sub Rege, Tabie. & Armilla intelligunt ciuitates Italiæ, quæ mistum habent imperium, id est, in temporalibus nulli substant: vnde consequenter intelliguntur Dux Florentiæ, Dux Ferrariæ, & similes. Quando autem aliquis, absque facultate talium, noua imponit vectigalia, iniusta sunt; & excommunicatus est in Cœna Domini, qui, sine facultate, noua pedagia imponit. Etiam iniustum est, vetera augere; & aliqui volunt, etiam incurri excommunicationem prædictam. Tamen Armilla verb. gabella, §. 8. & Rosel. excommunicatione, quadragesimo quarto, §. 5. dicit, non incurrere; quia ibi solum habetur, qui noua imponunt; pœnæ autem sunt restringendæ. At, in contrarium est communis opinio, quam tenet Angel. verb. pedag. §. nono, & Syluest. excommunicatio. 8. §. 14. Nauarr. cap. 29. num. 58.

Secundum est, ex parte materiæ, super quam imponitur vectigal. Non enim de his, quæ in proprios vsus inuehantur,

exigenda est gabella; hoc enim est prohibitum, C. de vectigal. l. vniuersi, vbi prohibetur, ne vectigal exigatur de his, quæ in proprios vsus inuehantur, aut ad soluendum fisco, aut de his, quæ reuehantur ad colendum rus. Talia autem vectigalia exigere, non solum est peccatum, sed excommunicatio. Cœnæ Domini annexum, vbi excommunicantur, qui prohibita pedagia exigunt.

Tertium est, ne exigatur à personis Ecclesiasticis; nam quamquam, de casibus, prohibetur sub excommunicatione Episcopali, ne vectigalia exigantur à Clericis, quod intelligitur de his, quæ in proprios vsus inuehantur, secus de mercibus, quæ negotiandi causa vehuntur. Dices, quæ igitur differentia est, inter ipsos, & laicos? Dico, quod ante bullam Cœnæ, non erat excommunicatio contra exigentes à laicis, post bullam verò Cœnæ, est excommunicatio, non solum à Clericis, sed etiam à laicis exigere, & iam non est Episcopalis. Rursus, ut dicemus, differentia est, quod collectas ex proprio vsu licet à laicis, sed non à Clericis exigere, sine licentia Papæ.

Quartum est, vt sit gabella moderata. Quam moderationem Bald. assignat, super l. 2. C. de iure aureor. annul. vt non excedat tertiam octauæ partis mercium. His conditionibus, adde finem superius positum, vt sit communis utilitas: nam cum Principes in proprios luxus, & prodigalitates exigunt, non excusantur à iustitia diuina. Nota, necessarium etiam esse, vt vectigalia non excedant 24. partem mercium, ex quibus exoguntur. Hic aduerte, Principes, videntes se non posse exigere gabellas ex his, quæ in proprios vsus inuehantur, à ciuibus, nomen mutarunt, & idem pretium, & tributum exigunt, sed vocant collectas, quas dominus Caietan. non probat, vt vectigal. Tabiena verò & Armilla probant cum limitatione postea, cum distinctione procedendo: Regibus, & potestatibus secularibus non licet, nisi cum duabus conditionibus, quas ponit Tabien.

Vna, vt sit propter grauem necessitatem.

Altera, quod à proprijs subditis tantum exigatur, non à forensibus. At Pontifici, quia ipse non substat legibus Imperatoribus, licet etiam à forensibus exigere per suum statum transeuntibus, non tamen sine urgente necessitate, quæ in utilitatem communem tendat: & reuera vix potest talis necessitas accidere; nam videtur iniustitia hic committi, cum plus soluat, qui plus in proprios vehit vsus, plus autem inuehat,

qui plus indiget. Quomodo ergo iustum est plus exigere à plus indigente? Melius fieret, si talis gabella aliter suppleretur.

De iustitia exigentis Guidagia.

CAPVT LXXIIII.

TAbiena benè dicit, non licere dominis ista Guidagia exigere, quia ipsi tenentur suas terras securas facere, & quietas. Quòd si aliquid possint exigere, tunc tenentur ad restitutionem eorum, à quibus viatores spoliantur, cum eorū negligentia accidit, quia custodias non ponunt. Cum igitur hoc in usu non sit, non licet eis talia exigere. Licet tamen istis rusticis accipere aliquid à viatoribus, vt viam doceant, vt ipsos comitentur ad securitatem, quia ad hoc non tenentur isti de iustitia: ob id, pretium recipere possunt. Guidagia etiam nō possunt imponi, nisi à quibus vectigalia, cap. super quibus, de verb. signifi. Circa primam verò speciem gabellæ, non videtur necessarium, vt imponatur ab Imperatore, Rege, vel alijs prædictis personis: potest enim imponi, etiam à dominis subditis Principibus: nam caput illud prohibens impositionem gabellarum omnibus, præter prædictas personas, non procedit, nisi de pedagijs, & guidagijs; reliquæ verò tres conditiones vt moderatum sit pretium, & non exigatur ab Ecclesiasticis personis, sine licentia Papæ; & non exigatur ex his, quæ in proprium vsum emuntur, & necessariæ sunt. Et quamuis ista tria possint aliquando non seruari, tamen debet esse in necessitate aliqua vigente, & in bonū commune, vergente, cui aliunde vix, aut nullo modo possit succurri. Quæ quidem necessitas, vix potest occurrere. Vnde, tales gabellæ, quæ ex his, quæ ad sustentationem propriam emuntur, exiguntur, magnam speciem habent iniustitiæ, & vix possunt iustificari. Et ex hac parte, illa gabella, quæ apud Hispanos dicitur, *alcuala* videtur iniusta: quæ quidem exigitur, tum è mercibus, tum ex his, quæ in proprios vsus emuntur: nec solum ex hac parte iniusta videtur, sed etiam quia iam cessauit finis, propter quem fuit imposita, puta, bellum Granatæ: & quamuis bellum esset, Reges illi sunt adeo diuites facti, & gabellæ etiam aliæ adeo pingues, vt possit prouideri sufficienter, absque tanta exactione.

Circa